

## Huvudman

Vindelns kommun  
922 81 Vindeln

## Ärendet

Tillsyn av grundskolan och fritidshemmet Älvbrinkens skola i Vindelns kommun.

---

## Beslut

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Vindelns kommun att senast **den 16 januari 2024** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande tillsynsansvar för elev med diabetes. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Vindelns kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

### Vindelns kommun ska vidta följande åtgärder

1. Se till att det finns personal med tillräcklig utbildning och erfarenhet som kan ansvara för elevens egenvård. Huvudmannen ska ange vilka personer som ansvarar för elevens egenvård samt vilken utbildning och erfarenhet som var och en av dessa personer har. Huvudmannen ska även redogöra för hur ansvarsfördelningen ser ut mellan de personer som ansvarar för elevens egenvård, det vill säga vem som ansvarar för elevens egenvård vid varje tillfälle som eleven befinner sig i skolan eller i fritidshemmet, inklusive vem som ansvarar för elevens egenvård vid frånvaro hos ordinarie personal (6 kap. 2 § andra stycket föräldrabalken (1949:381) och 2 kap. 10 och 34 §§ skollagen).
2. Se till att det finns rutiner för hur elevens egenvård ska genomföras samt att berörd personal och vårdnadshavare har kännedom om dessa rutiner.

Huvudmannen ska redogöra för vilka rutiner som gäller samt för hur huvudmannen säkerställt att berörd personal och elevens vårdnadshavare har kännedom om rutinerna (6 kap. 2 § andra stycket föräldrabalken och 2 kap. 34 § skollagen).

## Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet i de handlingar som sänds in.

## Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån uppgifter om eventuella missförhållanden inlett en tillsyn av Älvbrinkens skola i Vindelns kommun beträffande skolsituationen för en elev med diabetes. I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Älvbrinkens skola följer gällande bestämmelser om tillsynsansvar (egenvård) för aktuell elev.

Tillsynen har genomförts genom att Skolinspektionen har inhämtat skriftliga yttranden från Vindelns kommun. Vidare har elevens vårdnadshavare inkommit med synpunkter på huvudmannens yttranden och Skolinspektionen har genomfört ett samtal med den resurs (personal A) som för närvarande ansvarar för elevens egenvård. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

## Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar enligt 2 kap. 8 § skollagen för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. Vidare ska huvudmannen enligt 4 kap. 7 § skollagen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten.

### Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

#### Vindelns kommuns yttranden

Vindelns kommun har namngett sju personer som för närvarande ansvarar för eller är tänkta att i någon utsträckning kunna ansvara för elevens egenvård, personal A-G enligt förteckning, aktbilaga 13. Av denna personal är det personal A som för närvarande arbetar med eleven ifråga. Övrig personal har genomgått utbildning med föräldrarna och personal B har påbörjat inskolning. Personal C-G ska inskolas och digital extrautbildning pågår.

Personal A har det dagliga huvudansvaret för elevens egenvård. När A har rast eller är frånvarande korta stunder planeras i första hand att personal B kliver in. I andra

hand håller personal C-G på att utbildas för att kunna klara uppdraget. Om A är helt frånvarande ansvarar vikarieanskaffaren för att stämma av vem av personal C-F som kan kliva in, varefter hemmet, skolan och rektorn meddelas om vem som kliver in som vikarie.

Eleven har vid tio tillfällen under läsåret 2022/23 samt vid två tillfällen under höstterminen 2023 behövt vara hemma från skolan på grund av att utbildad personal saknats. Det har inte förekommit att personal utan utbildning gett eleven behandling och elevens vårdnadshavare har inte behövt vara på plats på skolan på grund av att utbildad personal saknats.

Vindelns kommun har bifogat elevens egenvårdsplan där personal A-G anges som ansvariga för elevens egenvård. Huvudmannen har även bifogat nu gällande rutiner för hanteringen av elevens egenvård. Rutinerna har som rubrik "Handlingsplan förslag 2022". Av rutinerna framgår bland annat hur eleven tas emot i skolan på morgonen, hur ansvarig personal har kontakt med elevens vårdnadshavare och hur personal ska agera vid fruktstund, lunch, mellanmål samt mellan måltider. Det finns även ytterligare instruktioner kring vad som är särskilt viktigt att tänka på.

#### Uppgifter från elevens vårdnadshavare

Rutinerna och planeringen kring elevens egenvård har varit otydliga och bristfälliga alltsedan eleven började vid Älvbrinkens skola 2022, vilket påverkat elevens liv och hälsa samt skolgång negativt. Inledningsvis höll eleven inte på att få en assistent och det tog mycket lång tid, cirka sex månader, innan elevens egenvårdsplan och handlingsplan blev färdiga. Skolan har vidare inte tillsett att det finns tillräckligt med resurser för att hantera elevens egenvård, vilket har medfört att eleven vid flertalet tillfällen behövt vara hemma från skolan på grund av att utbildad personal saknats. I inkomna uppgifter till Skolinspektionen har elevens vårdnadshavare uppgett att det handlar om cirka tolv dagar, medan vårdnadshavarna i inkomna synpunkter på huvudmannens yttranden har uppgett att det handlar om 14 tillfällen under läsåret 2022/23 och två tillfällen under höstterminen 2023, varav några av tillfällena har varit upp till en vecka långa. Utöver dessa tillfällen har eleven vid ett mycket stort antal tillfällen nekats att vara på fritids. Det har även förekommit att elevens vårdnadshavare eller andra till eleven närstående personer har behövt vara på plats på skolan för att täcka upp för avsaknaden av utbildad personal. Elevens vårdnadshavare känner dessutom till tre tillfällen när outbildad personal gett eleven behandling, och skolpersonal har även gett eleven fel behandling.

De flesta av den personal som står med på elevens egenvårdsplan jobbar inte på Älvbrinkens skola, vill inte ha ansvaret för egenvården eller har inte fått nödvändig utbildning. Den enda personal som för närvarande är fullt utbildad att ta hand om elevens egenvård är personal A, som snart kommer att avsluta sin anställning vid Älvbrinkens skola. En del av den personal som huvudmannen uppger har blivit utbildade har fått introduktion av elevens vårdnadshavare, men har sedan inte fått möjlighet att gå den digitala utbildningen som sjukvården kräver eller fått inskolning av personal A. Trots att personal A snart slutar sin anställning vid

Älvbrinkens skola finns det fortfarande ingen som har utbildning för att kunna ta över efter A. Personal B är tillfällig vikarie, saknar digital utbildning och kan ej ansvara för elevens egenvård utan mer inskolning av personal A. Personal C-F är inte utbildade för att kunna ta hand om elevens egenvård.

Den handlingsplan som huvudmannen har bifogat är inte elevens nu gällande handlingsplan. Elevens vårdnadshavare har bifogat den handlingsplan som vårdnadshavarna anser gäller, vilken har rubriken "Handlingsplan 2023". Elevens vårdnadshavare har även bifogat mejlkonversationer med nuvarande samt tidigare rektorn vid Älvbrinkens skola samt personal A. Av mejlkonversationerna framgår bland annat att elevens vårdnadshavare menar att eleven blivit felbehandlad av personal vid två tillfällen i juni 2023 samt att det den 23 oktober 2023 fortfarande inte är klart vem som ska ta över ansvaret för elevens egenvård när personal A slutar.

#### Uppgifter från personal A

Personal A har arbetat med eleven i ungefär två år och kommer att avsluta sin anställning som elevens assistent den 30 november 2023.

Under den tid som A arbetat som elevens assistent vid Älvbrinkens skola, läsåret 2022/23 samt höstterminen 2023, har A varit den enda personal som haft fullständig utbildning för att kunna ta hand om elevens egenvård. Detta har medfört att A haft en ohållbar arbetsituation. A har inte kunnat ta raster och när A varit frånvarande har eleven fått vara hemma. A uppger att det vid ungefär tio tillfällen, varav varje tillfälle varit mellan en till fem dagar, förekommit att eleven inte fått komma till skolan eftersom det inte funnits någon som kunnat ansvara för elevens egenvård. Vid ungefär tre av dessa tillfällen har elevens vårdnadshavare varit med eleven i skolan för att täcka upp för avsaknaden av utbildad personal. A arbetar även i fritidshemmet och situationen har varit likadan där som i skolan. Under en period när annan personal än A ansvarade för elevens egenvård i fritidshemmet valde vidare elevens vårdnadshavare ofta att hämta eleven tidigare eftersom det inte fungerade så bra med denna personal.

A uppger att eleven vid ett mycket stort antal tillfällen fått fel behandling på skolan eller i fritidshemmet. Det har till exempel förekommit att personal som haft ansvaret för elevens egenvård inte haft koll på elevens blodsocker under drygt en timmes tid, vilket A menar är livsfarligt, samt att personal gett eleven för mycket Dextrosol. Vidare har ej utbildad personal behövt ge eleven behandling vid i vart fall tre tillfällen.

A:s uppfattning är att ingen av den personal som huvudmannen uppger är tänkta att ansvara för elevens egenvård har fått tillräckligt med utbildning och inskolning för att klara uppdraget. A beskriver att inskolningen går till på så vis att den som ska inskolas går en utbildning med föräldrarna och därefter får gå parallellt med en utbildad person för att lära sig sköta behandlingen själv. I och med att A är den enda personalen på Älvbrinkens skola som för närvarande är fullt utbildad ska den personal som ska utbildas inskolas av A. A berättar att personal B har gått

utbildningen med elevens föräldrar och gått en del parallellt med A. B har även tagit hand om elevens egenvård en halvtimme här och var när A haft rast, men A anser att det är oklart huruvida B klarar av att sköta elevens egenvård under en hel dag. Personal C har under vecka 43 2023 fått se hur det fungerar vid fruktstunder och mellanmål, men har inte fått någon övergripande inskolning. Övrig personal som huvudmannen uppger ska ansvara för elevens egenvård har inte fått någon inskolning alls av A.

A uppger att det är oklart vem som ska ta över ansvaret för elevens egenvård efter A trots att huvudmannen, vid Skolinspektionens samtal med A den 27 oktober 2023, haft drygt två månader på sig att lösa situationen. Huvudmannen har till A uppgett att A:s tjänst ska läggas ut i november som ett vikariat som löper till årsskiftet 2023/24. Som A har förstått det är tanken att personal B, som för närvarande har ett vikariat som tar slut den 30 november 2023, ska söka tjänsten så att B kan vara kvar till årsskiftet. A vet inte om och i så fall när huvudmannen planerar att lägga ut en permanent tjänst.

#### Vindelns kommuns synpunkter på uppgifter från vårdnadshavare och personal A

Nuvarande och tidigare rektorn vid Älvbrinkens skola har arbetat aktivt med att utbildad personal ska finnas på plats. Personal A har hela tiden arbetat heltid, men sjukskrivningar och brist på personal har bidragit till utmaningar med att tillgodose vårdnadshavarnas önskemål om bemanning och lämplighet. I början av höstterminen 2023 gick sju personer introduktionsutbildning med vårdnadshavare. Av dessa har fyra övergått till annan tjänstgöring medan återstående tre har anmälts till digital vidareutbildning. Det finns en assistent till eleven till och med årsskiftet 2023/24, och arbetet pågår med att säkerställa en långsiktig lösning. Skolan har tagit fram en handlingsplan för eleven tillsammans med vårdnadshavarna.

### **Rättslig reglering**

#### Tillsynsansvar över elev i behov av egenvård

Enligt 6 kap. 2 § andra stycket föräldrabalken har den som har vårdnaden om ett barn ett ansvar för barnets personliga förhållanden och ska se till att barnets behov enligt 1 §, bland annat behov om omvårdnad, blir tillgodosedda. Barnets vårdnadshavare svarar även för att barnet får den tillsyn som behövs med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter samt ska bevaka att barnet får tillfredsställande försörjning och utbildning. I syfte att hindra att barnet orsakar skada för någon annan ska vårdnadshavaren vidare svara för att barnet står under uppsikt eller att andra lämpliga åtgärder vidtas.

Under den tid ett barn befinner sig i skolverksamhet övergår tillsynsansvaret för barnen från vårdnadshavaren till huvudmannen för verksamheten (se NJA 1984 s. 764, JO beslut dnr 4162-1991 och 3360-1994). Tillsynsansvaret ändras precis som för vårdnadshavarna utefter barnets ålder, mognad och övriga omständigheter.

Enligt 2 och 5 §§ lag (2022:1250) om egenvård avses med egenvård en hälso- och sjukvårdsåtgärd som behandlande hälso- och sjukvårdspersonal har bedömt att en patient kan utföra själv eller med hjälp av någon annan. När egenvård utförs gäller inte hälso- och sjukvårdslagen (2017:30).

Enligt 2 kap. 10 § skollagen beslutar rektorn om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.

Enligt 2 kap. 34 § skollagen ska huvudmannen se till att personalen som har hand om utbildningen i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag ges möjligheter till kompetensutveckling. Huvudmannen ska även se till att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

#### Rätt till utbildning i grundskolan och erbjudande av utbildning i fritidshemmet

Enligt 7 kap. 2 § skollagen har barn som är bosatta i Sverige skolplikt.

Av 7 kap. 3 § skollagen framgår att det i 2 kap. 18 § regeringsformen föreskrivs att alla barn som omfattas av den allmänna skolplikten har rätt att kostnadsfritt erhålla grundläggande utbildning i allmän skola.

Enligt 7 kap. 22 § skollagen ska huvudmannen se till att eleverna i huvudmannens grundskola fullgör sin skolgång.

Enligt 14 kap. 3-5 §§ skollagen ska varje kommun erbjuda utbildning i fritidshem för elever i kommunens grundskola. Utbildning i fritidshem ska erbjudas så snart det framkommit att en elev har behov av sådan plats och i den omfattning som behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studie eller om eleven har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt.

#### **Skolinspektionens bedömning**

Skolinspektionen bedömer att det finns allvarliga brister i Älvbrinkens skolas arbete med tillsynsansvar över elev med diabetes. Bristerna har vidare medfört att Vindelns kommun inte har tillgodosett elevens rätt till utbildning i grundskolan samt inte kunnat erbjuda eleven utbildning i fritidshemmet i den omfattning som behövts.

Vid behandlingen av en elevs diabetes är det en behandlande legitimerad yrkesutövare inom sjukvården som ska avgöra om behandlingen är egenvård eller sjukvård. Med egenvård menas en åtgärd som behandlande läkare har bedömt att personen själv kan utföra. Egenvård räknas inte som sjukvård och omfattas inte av hälso- och sjukvårdslagstiftningen. I aktuellt ärende framgår att vården av elevens diabetes har bedömts som egenvård. Skolan har således, genom sitt tillsynsansvar, ett ansvar för att eleven får hjälp med sin egenvård.

Vid bedömningen av om huvudmannen och skolan uppfyllt sitt tillsynsansvar för en elev, i aktuellt fall med diabetes, gör Skolinspektionen en sammanvägd bedömning

av flera olika omständigheter i det enskilda fallet. Sådana omständigheter är till exempel förekomsten av rutiner beträffande tillsyn av eleven, personalens kunskaper om diabetes och om det finns en tydlig ansvarsfördelning beträffande tillsynen av eleven. Samtliga som kommer att arbeta med tillsyn över en elev med diabetes ska ha vetskap om vad som ska göras, vem som ska kontaktas om eleven riskerar att skadas samt vem som ska ge instruktioner. Det är även viktigt att verksamheten samarbetar med berörda vårdnadshavare.

Skolinspektionen anser att det är visat att eleven vid flertalet tillfällen under läsåret 2022/23 och höstterminen 2023 behövt vara hemma från skolan eller att elevens vårdnadshavare behövt vara med eleven i skolan eftersom det saknats personal med tillräcklig utbildning och erfarenhet som kunnat ansvara för elevens egenvård. Skolinspektionen anser även att det är visat att det vid flertalet tillfällen förekommit att personal som saknat utbildning behövt ge eleven behandling samt att eleven fått fel behandling när eleven befunnit sig i skolan eller i fritidshemmet. Det framgår även att det är otydligt vilken handlingsplan som gäller för hanteringen av elevens egenvård, då skolan och elevens vårdnadshavare har bifogat olika versioner av handlingsplanen till Skolinspektionen. Skolinspektionen bedömer mot denna bakgrund att Älvbrinkens skola har brustit i sitt tillsynsansvar över eleven samt att Vindelns kommun inte har tillgodosett elevens rätt till utbildning. Bristerna bedöms som allvarliga då bristerna medför att eleven riskerar att skadas samt har medfört att eleven nekats sin grundlagsstadgade rätt till utbildning.

### **Val av ingripande**

Skolinspektionen får enligt 26 kap. 10 § skollagen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Vindelns kommuns verksamhet vid Älvbrinkens skola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller tillsynsansvar för elev med diabetes. Det finns därför skäl att förelägga Vindelns kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Beslutet har fattats av juristen Elina Axelsson.

Juristen Ellen Kalman har varit föredragande i ärendet.